

मुखपृष्ठ » ऐसी अक्षरे रसिके »

inai Real Estate

he best Residential & Commercial
ties.

औषधसाक्षरतेच्या मार्गावरील पहिले पाऊल

Like 0

शैक्षणिक भाषेत सांगायचे तर आपण आरोग्याच्या बाबतीत साक्षर झालो असलो तरी सुशिक्षित झालो आहोत असे म्हणूनच म्हणता येत नाही. औषधांचे गुणधर्म, त्याचे घटक, त्याची मात्रा याबाबत आपण जागरूकता दाखवत नाही. ती दाखवणे कशी आवश्यक आहे याची जाणीव करून देणारे पुस्तक म्हणून 'औषधभान' याचा उल्लेख करावा लागेल.लॅटिन शब्द 'रेसिपी' वरून तु 'तू घे' रूढ झाले व ती प्रिस्क्रिप्शनची ओळख झाली. डॉक्टरांनी रुग्णाला तपासून त्याच्या औषधोपचाराची मांडलेली कुंडली म्हणजे 'औषधिचिठ्ठी' किंवा 'प्रिस्क्रिप्शन' होय. हा फार्मासिस्टसाठी विनंतीवजा आदेशच असला तरी त्याबाबत आपण फारसे सुशिक्षित नाही असे खेदाने म्हणावे लागते. एखाद्याची अक्षरओळख झाली म्हणजे तो साक्षर होत असला तरी त्याला सुशिक्षित म्हणता येत नाही. तशीच काहीशी स्थिती आपली आरोग्याच्या बाबतीत असते. आपल्याला अस्वस्थ वाटू लागल्यास आपण डॉक्टरांकडे जाउन आपली प्रकृती तपासून घेतो. डॉक्टरांनी दिलेली औषधांची चिठ्ठी औषधाच्या दुकानदाराकडे घेउन जातो आणि त्याने दिलेली औषधे विनबोभाट घेत राहतो. डॉक्टरांनी जी औषधे लिहून दिलेली आणि त्याच मात्रेची ती औषधे आहेत की नाही याचा आपण

मनका
प्रकाशन

औषधभान

प्रा. मंजिरी घरत

औषधांचा वापर सजग आणि शिस्तबद्ध होण्यासाठी
लागणारी औषधसाक्षरता...

विचार करत नाही. डॉक्टरांपेक्षाही अधिक विश्वास आपण औषधाच्या दुकानदारावर ठेवत असतो. किरकोळ आजारात डॉक्टरांचा सल्ला घेण्यापेक्षा आपण औषधाच्या दुकानदाराने दिलेल्या गोळ्या, सिरप यांचा सर्रास वापर करत असतो. तसेच डॉक्टरांनी किती दिवस त्या गोळ्या, औषधे घ्यायला सांगितले आहे ते जाणून न घेता बरे वाटायला लागले की आपण औषध घेणे थांबवतो. शैक्षणिक भाषेत सांगायचे तर आपण आरोग्याच्या बाबतीत साक्षर झालो असलो तरी सुशिक्षित झालो आहोत असे म्हणूनच म्हणता येत नाही. औषधांचे गुणधर्म, त्याचे घटक, त्याची मात्रा याबाबत आपण जागरूकता दाखवत नाही. ती दाखवणे कशी आवश्यक आहे याची जाणीव करून देणारे पुस्तक म्हणून 'औषधभान' याचा उल्लेख करावा लागेल. या पुस्तकाच्या लेखिका प्रा. मंजिरी संदीप घरत या स्वतः फार्मसी पॉलिटेक्निकच्या उपप्राचार्या आहेत. फार्मसी आणि फार्मास्युटिकल्स याबाबतच्या अनेक संस्था आणि संघटनांमध्ये त्यांचा सक्रीय सहभाग असल्याने सर्वसामान्य माणसांचे औषधांविषयीचे अज्ञान त्यांना प्रकर्षाने जाणवले. रुग्णांच्या दृष्टीने महत्त्वाच्या असलेल्या या विषयाबाबत किमान जाणीव निर्माण करण्याच्या हेतूने त्यांनी केलेल्या प्रयत्नातून हे पुस्तक साकारले आहे. 'लोकसत्ता' आणि 'जनप्रवाह' या मासिकातून त्यांनी याबाबत लिहिलेल्या लेखांचा हा संग्रह आहे.

औषधे ही हौसेने, आनंदाने, शापिंगला जाउन खरेदी करण्याची वस्तू नव्हे, तर बरे वाटत नसल्याने डॉक्टरांनी चिठ्ठीत लिहून दिलेले हे प्रॉडक्ट असते. रोगमुक्ती व रोगनियंत्रण यासाठी ते बनवलेले असते. औषधांचा सुयोग्य परिणाम होण्यासाठी योग्य औषधे योग्य रुग्णास, योग्य मात्रेत दिल्यावर ते योग्य मार्गाने योग्य कालावधीसाठी वापरणे अपेक्षित असते. यावरून सहज लक्षात येईल, की डॉक्टर, औषधउत्पादक, फार्मासिस्ट याबरोबरच रुग्णाचा सक्रीय व समजूतदार सहभाग यात आवश्यक असतो. थोडक्यात या प्रक्रियेसाठी रुग्णाचे औषधसाक्षर असणे आवश्यक असले तरी त्याकडे कोणी लक्ष देत नाही. त्याकडे लक्ष वेधून घेण्याचा प्रयत्न प्रा. घरत यांनी केला आहे.

डॉक्टरांचे अक्षर हा अनेकदा वादाचा विषय ठरतो. त्यांचे अक्षर फक्त औषध दुकानदारालाच वाचता येते असा सार्वत्रिक समज आहे. तो फार चुकीचा आहे असे नाही. मात्र ते अक्षर लावून डॉक्टरांनी लिहून दिलेली औषधे देणारा दुकानदार आणि त्यावर पूर्णतः विश्वास टाकून ती औषधे घेणारे आपण दोघेही कसे आपल्याच आरोग्यावर घाला घालत असतो याची

आपल्याला जाणीव नसते. परदेशात डॉक्टरांच्या चिठ्ठीशिवाय दुकानदार औषधे देत नाहीत. आपल्याकडे किमान 60 टक्के रुग्ण डॉक्टरांच्या सल्ल्याऐवजी दुकानदाराच्या भरवशावर औषधे घेत असतात. आपल्याला काय आजार आहे आणि डॉक्टरांनी दिलेली औषधे या आजारावर कसे परिणाम करणारी आहेत याविषयी जाणून घेण्याचा आपला हक्क असला तरी तो आपण वापरत नाही. द्रव औषधे योग्य त्या प्रमाणात न घेणे, चघळायच्या गोळ्या गिळूनच टाकणे, अँटिबायोटिक्सचा कोर्स मध्येच सोडून देणे, घराच्या खिडकीत भर उन्हात औषधे ठेवणे, औषधांच्या वेळा न पाळणे, जेवणाआधी घ्यावयाच्या गोळ्या जेवणानंतरही घेतल्या जाणे, उपाशीपोटी म्हणजे नक्की केव्हा याची माहिती करून न घेणे अशा सवयी आपल्याला असतात. औषधांच्या एक्सपायरी डेटची आपण कधीच पर्वा करत नाही. या सवयी आरोग्याला कशा घातक ठरू शकतात याचा आपण विचारही करत नाही. तो करण्यासाठी प्रत्येक रुग्ण हा औषधसाक्षर होण्याची गरज प्रा. घरत यांनी या पुस्तकाद्वारे व्यक्त केली आहे. अर्थात त्यांचे हे केवळ पुस्तकी पांडित्य नाही, रुग्ण औषधसाक्षर व्हावा यासाठी त्यांनी संघटनेच्या पातळीवर प्रयत्न केले आहेत. औषध विक्रेत्यांनाही त्यांनी आपल्या या कामात सहभागी करून घेतले आहे. आधी केले मग सांगितले असे या पुस्तकाचे स्वरूप आहे. ग्राहकांमध्ये औषधांबाबतची जागरूकता, डोळसपणा व योग्य माहिती असणे आवश्यक आहे. औषध तेच पण योग्य मात्रेत, जबाबदारीने वापरले तर अमृत, नाही तर विष ठरते. हा जणू विषामृताचा खेळ आहे असे प्रा. घरत यांना वाटते. या खेळाचे नियम जाणून घेत औषधसाक्षर व्हावे असे वाटत असेल तर हे पुस्तक आवश्यक वाचायला हवे.

वैदेही देशपांडे

Like 0

0